

נפשו גחלים תלהט

גליון 293 חיי שרה תשפ"א

ניצוצות ממשנת הגאון הצדיק ר' ישראל אליהו וינטרויב זצוק"ל לתרומות והנצחות, הוספת מנויים, הצעות והערות יש לפנות ובטלפון: 0527697944 ולמייל shneiderav1@gmail.com

דבר המערכת

הגיע למערכת מאמר שנאמר במלחמת המפרץ שנת תשנ"א ובו דברי השקפה מאוד בהירים. וכמדומה שיש בהם תועלת גדולה גם בזמננו שחוזר על עצמו חזיון ה"דאגה" של האפוסטורפסים הבלתי קרואים לציבור.

הבהרה: מחמת סגנונו היחודי שאינו שווה לכל נפש דברי תורתו של רבינו זצ"ל עוברים עריכה ועיבוד לשוני כפי שנעשה בספר "נפשו גחלים תלהט" על עקבתא דמשיחא שי"ל בעדודו. על כן כל שגיאה וטעות נא לתלות אך ורק בעורך. נשמח תמיד על כל הערה והארה.

המערכת

מדי שבוע ניתן לזכות בזיכוי הרבים אדיר בהכנסת העלון ל"אוסף גליונות" המופץ ברחבי תבל באופן מכובד דרושים תורמים לשבועות הקרובים

אינם שוים לפניו כקליפת השום, כמאמר הכתוב "כל הגויים כאין נגדו, כאפס ותוהו נחשבו לו", והם רק 'כחומר ביד היוצר', ותלוי רק בחיזוק או רפיון שלנו בעבודת ה', ואדם המתייחס לעובדות כאן בשטח, שצבא זה חזק יותר ומתוחכם יותר, ולכן הצליח להתגבר, הוא שאלה של כפירה ממש. וכן למשל מה שמסופר שם, שבשבת קודש לא ירו טילים, מפני מזג האוויר הסוער, שגרם שהאופק לא יהיה ברור, וכי זהו מקרה? הרי הסיבה פשוטה! בישיבות ובתי כנסיות הרבו בתפילה בשבת קודש, וכן זכות השבת הגינה עליו, וממילא היה מזג אוויר קשה שעירפל את האופק. הפותח ספרי הנביאים, יראה איך מספר הנביא את העובדות בשטח, עם ישראל עבדו עבודה זרה, הביא עליהם אויב פלוני, זעקו ושבו בתשובה - חזרו לשלוותם, זהו 'קריאת המפה' הנכונה של העובדות.

ג. נזקי המצב בעבודת ה'

נתאר לעצמינו אילו היו מבשרים לנו שהצורך העירקי מת פתאום, ללא ספק שהיינו רואים זאת כישועה מוחלטת, הנה לא אירע לנו שום נזק, אך כאשר נתבונן נראה שהגם שזהו בודאי ישועה של הכלל, אבל אנו יצאנו כבר עם נזק רב. ודוגמא לכך, אברך יקר מפולין, בהפצצה הראשונה בורשא בפרוץ המלחמה, נהרגו לו בנו-יחידו וכלתו, והגיב מה יאה עם כלל ישראל במלחמה איני יודע, אבל אני כבר הפסדתי לגמרי, ומי יודע האם אנו לא הפסדנו כבר במלחמה זו?!

יש כאן שני מלחמות, מלחמה פיזית על החיים עצמם כאן, ומלחמה בין הטוב והרע, מה המצב של עם ישראל בעבודת ה' בימים טרופים אלו, ומנהלים משמים נסיונות, האם נמשיך בעבודתנו ואף נתחזק בה, או שמא נישחק ח"ו בתמורות הזמן, ויש לנו לעשות חשבון נפש עם עצמנו, האם לא נפגע משהו בעבודת ה' שלנו.

ראשית, זממו של אותו רשע הצליח, כוללים נידלדלו, תלמודי תורה נסגרו, ונתבלבלו התשב"ר מתורתם, ונתערער הבטחון הפשוט שלנו בהש"ת, [א.ה. מחמת חשש נפילת טילים נאסרה כל התקהלות] ומלבד זה חל הרס נורא בבתיים, הנהגה חדשה שבימים כתיקונם לא היינו חושבים על כך כלל, ישנם כאלו שהכניסו לביתם מכשיר רדיו, ועוד משאירים אותו דלוק כל השבת, שמא תהיה אזעקה, ויצטרכו לעשות את ההשתדלות כפי הוראות הצבא, וכך, תוך כדי שהרדיו פועל, מזמרים זמירות שבת, ואם כבר פתוח, נו, אפשר כבר לשמוע חדשות מעניינות, ה' ירחם, זהו הרס בכל קדושת השבת בבתי ישראל, וגם אם ימות הצורך מעירק ברגע זה, ועם ישראל ינצח, אבל אנו כבר הפסדנו.

ואזכיר עובדה ששמעתי מתלמיד חכם זקן, בעיירת מיר בפולין התגוררו היהודים לצד שכניהם הפולנים, שלא היו כידוע מאוהבי ישראל הגדולים, יום אחד, סמוך ונראה לחג הפסח, הודיע הדוור ליהודי אחד שקיבל מכתב מאחיו באמריקה, נכנס היהודי לבית

מצות עשה שלא להאמין לחזון העיתון [נאמר בזמן מלחמת המפרץ תשנ"א]

א. הוברי השמים החדשים

אדם קורא עיתון, ורואה לדוגמא הערכה של שר צבא פלוני שיצליחו להתגבר על איומיו של הצורך, בתוספת 'פרשנות' של לקח ופלפול מה התוצאות העתידות לאור דבריו, מקבל אימון בכך, וחי על פי זה, ונרגע מן הפחד שלו, ובאם רואה בעיתון להיפך, ששר הצבא חושש מאיומי הצורך ומצהיר שאין כלי - הגנה כנגדו, הרי הוא רואה כבר בעיני רוחו את תוצאות ההרס וההיזק האמורים להיות חלילה, וכל כיוצא בזה.

וצריך לדעת שיש כאן חשש של ביטול 'מצות עשה', שהיא ממש 'מיסודי האמונה', נצטט לשון הרמב"ן בספר המצוות (מ"ע ח' בהוספות הרמב"ן) ובפירושו על התורה פרשת שופטים (י"ח י"ג) "תמים תהיה עם ה' אלקיך", שנצטוונו להיות לבבנו תמים עמו יתעלה, וענין הצוואה הזאת, שנייחד לבבינו אליו לבדו ית', ושנאמין שהוא לבדו עושה כל, והוא היודע אמיתת כל עתיד, וממנו לבדו נדרוש העתידות, מנביאיו או מאנשי חסידיו, רצוני לומר 'אורים ותומים', ולא נדרוש מהוברי שמים ולא מזולתם, ולא נבטח שיבואו דבריהם על כל פנים, אבל אם נשמע דבר מהם, נאמר 'הכל בידי שמים', כי הוא אלקי האלהים, עליון על הכל, היכול בכל, משנה מערכות הכוכבים והמזלות כרצונו, מפר אותות בדים, וקוסמים יהולל, ונאמין שכל הבאות תהיינה אלינו כפי התקרבונו לעבודתו עכ"ל.

הגם ש'הוברי שמים' רואים בעליל במערכת הכוכבים ומזלות, שעתידי להיות כך וכך, אסור להאמין להם, דהקב"ה הוא "כל - יכול", ובכחו לשנות את כל המערכות, ותלוי בדבר אחד ויחיד - בהתקרבונו לעבודתו! דהלא כל ההנהגה היא רק ע"פ שכל ועונש כמו שמאריך הרמב"ן בסוף פר' בא, וזה כל יסוד הלימוד מיציאת מצרים. והחושב אפילו על איזה פרט קטן שהוא מקרה, שוב אין לו חלק בתורת משה עיי"ש.

'הוברי שמים' בזמנינו הם פרשני העיתונים, שעל פי הנתונים בשטח רואים כבר את ההשלכות העתידות, ומדברים ברורות על 'המצב שאחרי', וגם אם עצם ההערכה שלהם נכונה - בדרך כלל הכל מבוסס על שקר וכזב -אין זה יותר מן הראיה הברורה של הוברי השמים במערכת הכוכבים ומזלות, שרואים ממש מערכה של 'סיבה ומסובב' שעתידי להיות כך וכך, ואעפ"כ נצטוונו בתורה הק' במצוה מפורשת שלא נאמין לדבריהם, שעל פי האמת לאמיתה אין כאן שום סיבה כלל, ד"הכל בידי שמים", והכל תלוי רק כפי התקרבונו לעבודתו, שבאם נתפלל בכונה ובלב טהור, ונוסיף בשקידת התורה, ישנה הקב"ה הכל לטובה, ובאם לא נתקרב אליו, עלול להיות גרוע מאוד ח"ו, אבל לא מפני החשבון של הפרשנים מתוך ההנחות המציאותיות, אלא שזה גופא שלא התייחסנו להתראה השמימית, והלכנו עמו קרי ח"ו, עלול לגרום ליחס שאינו רצוי אלינו ח"ו.

ב. הדרכה לקורא עיתון

יודע אני שקשה מאוד להמנע מקריאת עיתון בימים אלו, ואיני מאמין שמישהו ישמע לי להמנע מקריאה, הסקרנות לדעת את אורעי המלחמה גדולה מאוד [א.ה. מלחמת המפרץ בה רוב מדינות העולם חברו להלחם כנגד הרוח העירקי], אבל נדריך את בני התורה איך לקרוא את העיתון. לדוגמא העיתון מבשר שעם פתיחת המלחמה נחל צבא ארה"ב הצלחה גדולה, והשמיד נשק רב של צבא עירק, ואחר שנחלשה העוצמה של עירק, הוחלש האיום שלו נגדינו, בן תורה צריך לקרוא את הדברים כך, היתה התראה משמים על יושבי הארץ, מפני הקטרוג בב"ד של מעלה על חטאים מסוימים, ואחרי שהרבו עם ישראל בתפילה מעומקא דלבא, 'תפילה עושה מחצה', והוחלש האיום בב"ד של מעלה, וממילא נחלש גם האיום כאן בארץ, זו היא הקריאה הנכונה, אבל צבאות אומות העולם,

ה. הכנת הנפש לשינוי מצבים בחיים

רבינו תם בספר הישר שלו מתאר את מצבו של האדם הנפגש לפתע פתאום עם מצב חדש בחיים, ומדריך איך יחזיק את עצמו במצב זה, ולרוב נחיצותו במצביו הנוכחי, נצטט לשונו הזהב במלואו – המדה השישית, הקורות והתלאות הבאות על בני אדם, כגון חידושים, [מצבים חדשים בחיים שלא היה מורגל בהם], רעים או טובים, או שיהיו במצור, או יעלו למעלה לגדולה, או ירויח הון, או שיקחוהו בשבי, או יאבד ממון, או יחלה, הוא או אחד מבני ביתו, או יחא גולה מארצו, או חבוש בבית הסוהר, או ימות אחד מאוהביו, כל אלו החידושים, [מצבים חדשים בחיים] ורבים בהם, יטרידו לב בני אדם מעבודת הקל, וישיכחוהו אותה ויסירוה מלבו, [האדם עלול לאבד את השוויון משקל' שלו גם בעבודת ה'].

אך בעת הזאת יודע ויבחן שכל כל משכיל, החזק הוא, הרפה, כי אם יהיה חזק, ואמונתו קיימת, לא יוכלו כל החידושים לחסר מעבודתו, [גם במצב החדש שנפגש עמו פתאום, לא יאבד שוויו משקלו כיהוא-זה] כאשר לא יוכלו הרוחות החזקות לעקור את ההר הגדול ולהמישו ממקומו, כך השכל החזק והאמונה העיקרית לא ימישו אלה המאורעות. וצריך האדם לזרז בעת הזאת, וידע כי על זה התנאי בא בברית עם אלקיו [כניסתו של כל איש משראל בברית עם הקב"ה היא קשר אמין, בל ינתק בשום מצב], ואחרי אשר התנה על נפשו לעבוד אותו, צריך לשלם נדו ולקיים אסרו.

[עתה מדריך רבינו תם את האדם כיצד יוכל להתמודד במצב ה'חידושים' הנ'] וצריך לו להכין לב חזק ואמין לקבל המאורעות, ויחשוב בהן בטרם בואו [יכין עצמו מראש שעלול להיות מצב אחר בחיים], וימתין בכל יום ובכל שעה ובכל חודש [כל יום וכל שעה עלול להיות שינוי מצב, ובמה שיחשוב על כך מראש, יהא כבר מוכן קצת לקבל אותו], ויאמר בלבו אם לא יהיו אלו המאורעות היום, יבואו למחר, ואם לא יבואו למחר, יבואו לאחר מחר, וכשעשה זאת ויהיו עיניו ולבו בהם [שיראה את המצבים הללו כבר לפני בואם], כשיבואו המאורעות – לא יטרידוהו ולא ישיכחוהו עבודה, כי ימצאוהו מזומן לקבל אותם [מכיון שהכין עצמו לקראת המצב, שוב לא יבהל ולא יזדעזע באם יבואו לפועל].

וזה מעשה הצדיק, כי יחשוב וידע כי העולם "נוה התלאות" [הטבע הרגיל של העולם הוא יסורים ותלאות, ובאם נעשה חשבון הנפש נראה ש – 90 אחוז מן החיים היו תלאות במציאות], ועל כן עיניו ולבו שם בכל רגע [רואה כבר מראש שעלול להגיע מצב קשה ח"ו – כפי טבעו של העולם], על כן לא יטרידוהו כשיבואו ולא יחירידוהו [לא רק שלא יטרידו ויבלבלו אותו מעבודת ה', אלא לא יחירידוהו כלל].

אך יחירידו למי שהוא בטוח בעולם, ויאמר כי לא תבוא לו צרה, וכי שלוותו תעמוד לו, על כן כשיבואו עליו היפך מה שחשב, יחרד ויאבד דעתו ואמונתו ועבודתו [האדם הבטוח בשלוותו, וסבור למשך כמה שיותר תענוג בחיים, כאשר יגיע למצב קשה -יתמוגג לגמרי, דהכל עתה היפך ההנחות שלן] עכ"ל.

אלו דבריו המחוכמים של רבינו תם ז"ל, אין זה פילוסופיה, אלא פשוט למד נכון את החיים. אם אנו היינו משרישים בעצמינו את ההנחה שאנו חיים בעצם ב"נוה התלאות", שהמצב הטבעי הוא קשיים ויסורים לרוב, ואם עבר יום אחד בהצלחה, שירדנו לעומק סוגיא, ויחידשנו סברא נכונה וכדו', הוא יום "משונה", ממילא כשנקלענו למצב המתוח שאנו חיים בו כעת, לא היינו מתבלבלים כלל, פשוט נפגשנו עם 'טבעיות העולם', והיינו שוקלים את דרכי ההשתדלות בראש רגוע ובשכל ישר, וגם אם היינו נכנסים לחדר האטום כהוראתם, לא היינו מאבדים עשתונות, אלא נכנסים עם ראש רגוע ולב בוטח בהש"ת, ואומרים פרקי תהלים, ומשתדלים להמשיך את יעוד החיים האמיתיים להעמיק בסוגיות הש"ס אם-כי אין כל-כך צילותא כיומא דאסתנא.

ומה שכן נכנסנו לבלבול השכל ואיבוד הדעת, הוא משום שחיינו בתודעה שהחיים הם חיי שלווה ומנוחה, ועל כן "כשיבואו עליו היפך מה שחשב, יחרד ותאבד דעתו ואמונתו", אמנם לרוב חמלתו עלינו מלמד אותנו איך חיים בתוך "נוה התלאות", ומאיר פנים אלינו בתוך המצב המתוח, שנוכל לאט לאט לשוב לדעה צלולה ולעבודת ה' כרגיל, וכל זה הוא ממש הנהגה לפנים משורת הדין, "ולמען נסות אתכם בא האלקים"! אם התגובה תהא חיזוק בתורה ותפלה ביתר שאת, "להיות לו לעם נחלה".

הדואר, ואמר לו הדוור, האם אתה מעוניין ב-10 רובל לקראת חג הפסח הקרב ובא? בודאי! מוציא פתק ואומר לו, תעשה כאן סימון, ותקבל את הכסף, וכך עשה, התרגש היהודי והודה לאותו דוור מקרב לב. ולא ידע שבאמת אחיו שלח לו 25 רובל, רק היות שלא הבין את השפה הפולנית הצליח לרמות אותו, והוא המסכן מאושר עם המעט שנשאר לו, אף אנו חיים במצב זה, אין אנו מבחינים שהשטן מצליח לרמות אותנו, ואיננו שמים לב על הנזקים שלנו ברוחניות, ושומחים אנו בהצלחה פיזית של החיים.

ד. פני הדור כפני הכלב - אופי 'האפורופסים' על הציבור

בואו ננתח את המצב, אצל מי אנו חיים, מי הם 'האפורופסים' שלנו, נקדים בדברי המשנה (סוף סוטה) שאחד מן המאורעות הקשות שיהיו בעקבתא דמשיחא, הוא "פני הדור כפני הכלב", ישנם כמה פירושים בענין, אך הפירוש הפשוט הוא ע"פ דברי חז"ל (נדרים כ"ב א') שהגדירו מהו "כלב", תוכן הדברים שם דמורד הנאה שמקבל הנאה מחבירו, ואינו נותן לו אפשרות להחזיר לו הנאה, יכול לטעון לו "לאו כלבא אנא דמתהנינא מינך ולא מיתהנית מינא", למדנו כאן שההגדרה של 'כלב' הוא אחד העוסק רק בטובת עצמו, ולא מעניין אותו רק האינטרסים שלו, ולא חושב כלל על טובת זולתו, זהו אופי של 'כלב'.

ובפרט כאשר מדובר על 'אפורופס' על ציבור, שאינו חושב רק על התועלת שלו, ולא איכפת לו מהציבור כלל, הוא מושחת שאין כמוהו, ואין לך כלב גדול מזה! זהו המצב שלנו כיום, 'האפורופסים' המנהלים את הציבור, אין עומד לנגד עיניהם רק התועלת האישית שלהם, כבוד או ממון, וכל הילוך מחשבתם הוא רק בכוון הזה, ואין חושבים רגע אחד להטיב עם הציבור, והן הן דברי חז"ל הק' - "פני הדור כפני הכלב".

וכבר אמר שלמה המלך ע"ה בחכמתו (משלי כ"ו) על הרשע - "גם כי יתחנן אליך בקולו" - פונה אליך בקול תחנונים ובהכנעה, ונדמה לך שהתרכך ליבו, ואפשר כבר לסמוך עליו, אך באמת אל תאמן בו - אי אתה יכול לסמוך עליו, כיהוא-זה, ולמה "כי שבע תועבות בלבו" - גם כאשר כלפי חוץ הוא נראה כנכנע ומבקש האמת, דע לך שבלבו "שבע תועבות" - כלל כל התועבות, [כידוע שמספר 'שבע' בכל מקום הוא 'היקף כללי'], ואינו מחפש את טובת זולתו כלל וכלל, ורק מזימות רשע בלבבו, מה הוא יכול להפיק תועלת אישית מן הענין.

תסתכלו מה קורה כאן, הגיע עת מלחמה ונתנו הוראות לציבור, איך להתגונן מפני צר, והציבור הולך אחריהם בעינים עצומות, אמרו ללבוב מסכות, לובשים! להכנס לחדר אטום, נכנסים! בו בזמן שבעצם אין בפעולות אלו שום הגנה מפני הנשק האמיתי של האויב, כן לדוגמא גם אחרי נפילת טיל, אינם מודיעים על אפשרות יציאה [מן החדר האטום] רק כעבור 25 דקות, וכי לא יכלו להודיע זאת תיכף אחרי 5 דקות, אלא מאי, הם רוצים להראות לעולם, תראו כמה סבלנו, וכמה מתח עבר על הציבור, כאן היה כך וכאן היה כך, ועוד יבקשו פיצויים! "שבע תועבות בלבו"! מנהלים את כל העיניים רק לתועלת עצמם, ולא התכוונו את הציבור כלל, ושלומו של הציבור לא עמד מעולם לנגד אחד מהם!

ואי קשיא, הלא אנו הולכים לרופא שלהם, וסומכים על הוראתו אם לנתח או לא וכיו"ב, אך באמת אין זה אלא מפני ה'חזקה' שמסרו לנו חז"ל, דאומן לא חשוד לשקר דלא מרע אומנותיה, אבל האפורופוסים המושחתים הנ"ל, איך אפשר לסמוך עליהם? הרי שבע תועבות בלבו! והלא הארץ "עם הארץ" אין מוסרין לו עדות (פסחים מ"ט), אדם רשע ומופקר על אחת כמה וכמה.

צריך לתפוס מה קורה כאן, לזרוק אותם מהתמונה, ולנתח את הענין בשכל ישר, וע"פ זה לנהוג בדרכי השתדלות, אבל לא להיות נגרר אחריהם לפעול כפי ההוראות שלהם, זהו שאמרנו גם באם ימות הרשע הצורר ברגע זה, אנו כבר הפסדנו, התקלקל אצלנו המבט הנכון, ויצאנו 'בעלי מומים'.

והנה ההנהגה הרגילה בעולמינו הוא מדה במדה, ומי שנכשל ואינו עומד בנסיון, בא על עונשו, ואילו ההנהגה איתנו היא בדיוק להיפך, עם כל הכשלונות, פותחים לנגד עינינו השגחה פרטית והצלחה מופלאה, אין זאת אלא הנהגה לפנים משורת הדין, ואם נותנים תוספת טובה, הרי הוא מחייב להגיב בתוספת עבודה ונתינת כבוד לשמו, למען נסות אתכם בא האלקים!